

УДК 338.48

Пятаков А.М.¹, Задоя В.О.²

¹ студ. гр. ТР2321, Український державний університет науки і технологій,

м. Дніпро

² канд. екон. наук, доцент, Український державний університет науки і технологій, м. Дніпро

ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ВІДНОВЛЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Глобальний туристичний сектор, подолавши безпрецедентну кризу, спричинену пандемією COVID-19, перейшов у фазу стрімкого відновлення. Протягом 2022 року більшість держав світу скасували обмеження, які гальмували міжнародні туристичні обміни. Наприкінці року Китай, один із найбільших світових постачальників туристів, також відкрив свої кордони, що сприяло відновленню потоків іноземних відвідувачів. Однак Український туристичний ринок стикнувся з додатковим негативним впливом через повномасштабне вторгнення росії. Лише з початку 2023 року відзначаються ознаки часткового відновлення після різкого падіння показників.

За даними Державного агентства розвитку туризму (ДАРТ), у першому півріччі 2023 року туристична галузь спрямувала до бюджету 897,8 млн грн, що перевищує торішні надходження за аналогічний період (809,4 млн грн у 2022 році). Однак, варто зазначити, що ці показники значно нижчі від довоєнного рівня – у 2021 році за перше півріччя було нараховано 1 млрд 88 млн 945 тис. грн, що майже вдвічі перевищує сучасні обсяги [1].

Водночас спостерігається скорочення кількості суб'єктів туристичної діяльності, які сплачують податки. У 2023 році їх кількість зменшилася на 23% у порівнянні з 2022 роком, а в порівнянні з 2021 роком – на 36%. Юридичні особи постраждали найбільше, скоротившись на 45%, а серед фізичних осіб-підприємців показник зменшення досяг 32%. Ці дані свідчать про значний вплив зовнішніх факторів на підприємства, особливо на малий та середній бізнес у галузі туризму, що потребує більшої підтримки та стабілізаційних заходів з боку держави.

Особливу роль у поповненні держбюджету продовжують відігравати готелі, які забезпечили 63% надходжень у першому півріччі 2023 року, або 569,8 млн грн. Для порівняння, у 2022 році цей показник складав 460,4 млн грн, а у 2021 році – 665,4 млн грн. Така динаміка свідчить про важливість та стабільність цього сегменту, що попри кризові явища в економіці залишається основним платником у туристичній галузі.

Проте частка надходжень від діяльності туристичних баз та дитячих таборів відпочинку знизилася – у першому півріччі 2023 року вони сплатили 60,4 млн грн, що є меншим показником порівняно з 73,01 млн грн у 2022 році та 178,9 млн грн у 2021 році. Ця тенденція може свідчити про особливо високий ступінь вразливості таких закладів до зовнішніх викликів, включаючи економічні труднощі та соціальні обмеження, які перешкоджають їхньому розвитку та збереженню доходності [2] (Рис. 1).

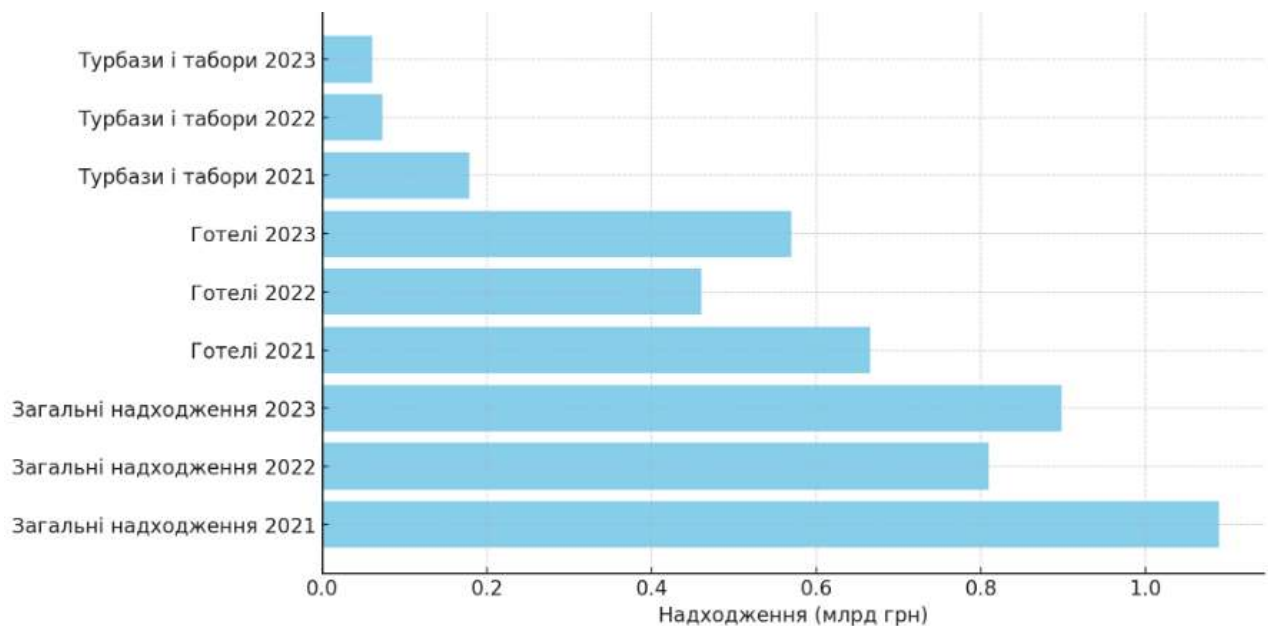

Рисунок 1 - Надходження від туристичної діяльності в Україні за категоріями в період 2021 – 2023 рр.

Для українського туристичного ринку найбільш критичними викликами у воєнний час стали відсутність безпеки, закриття повітряного простору, розірвані транспортні шляхи, а також масова міграція українських

громадян за кордон як біженців. У зв'язку з цим міжнародний в'їзний туризм практично відсутній. ЮНЕСКО, здійснивши детальний аналіз збитків, завданих культурній спадщині України, встановила, що їхня сума досягла приблизно 3,5 млрд дол. США. Це свідчить про 40-відсоткове зростання порівняно з оцінками 2023 року, що підкреслює швидкість і масштаби руйнувань у контексті війни. Зазначене зростання свідчить про безперервність негативного впливу на культурні об'єкти, включаючи історичні будівлі, музеї, архітектурні пам'ятки та інші культурні цінності, які є не тільки важливою частиною національної ідентичності України, але й об'єктами світової культурної спадщини [3].

Безпека є критичною умовою для повернення іноземного туризму. До війни в деяких регіонах іноземці складали від 30% до 45% від загальної кількості туристів. За даними ДАРТ, у 2021 році середні витрати іноземного туриста в Україні становили близько 929 доларів за 7 – 9 днів перебування [4].

Післявоєнний розвиток може спиратися на гастрономічний та екологічний туризм, зокрема на розвиток української гастрономії та національних парків, за умови відновлення інфраструктури. Лікувально-оздоровчий туризм також має перспективи, зокрема у контексті реабілітації населення після війни. Розробка спеціальних програм на базі санаторно-курортних закладів відповідає потребам сучасності.

Ефективне відновлення туристичної галузі потребує оновлених підходів до управління, що передбачають державно-приватне партнерство між урядовими структурами, бізнесом та громадськими організаціями. Створення організацій з управління туристичними дестинаціями (DMO) на регіональному рівні – перспективний напрямок. В Україні такі зміни розпочалися ще влітку 2022 року, коли ДАРТ ініціювало створення комісії з питань функціонування галузі в умовах воєнного стану.

З огляду на обмежені ресурси державного бюджету, маркетингова діяльність на міжнародних ринках є ключовою для залучення іноземних

туристів. Створення маркетингових структур на засадах державно-приватного партнерства є оптимальним підходом, що сприяє просуванню України як привабливої туристичної дестинації. Для досягнення цієї мети слід розпочати розробку локальних туристичних організацій в інших регіонах країни та ухвалити нову Стратегію розвитку туризму, яка відповідатиме післявоєнним реаліям України.

Список використаних джерел:

1. ДАРТ. У 2023 році до державного бюджету від туристичної галузі надійшло 383 млн грн. URL : <https://www.tourism.gov.ua/blog/u-2023-roci-do-derzhavnogo-byudzhetu-vid-turistichnoyi-galuzi-nadiyshlo-383-mln-grn>.
2. РБК-Україна. Менше турбаз, але більше кемпінгів. Як відновлюється український туризм у 2023 році. URL : <https://www.rbc.ua/rus/travel/skilki-chehiv-hochut-shchob-ukrayinski-bizhentsi-1692195058.html>.
3. Reuters .UNESCO says \$9 billion needed to revive Ukraine tourism, culture sectors. URL : <https://www.reuters.com/world/europe/unesco-says-9-billion-needed-revive-ukraine-tourism-2024-02-13/>.
4. Державне агентство розвитку туризму України. URL : <https://www.tourism.gov.ua/blog/u-2021-roci-v-ukrayini-naybilshe-vitrachali-groshey-turisti-z-oae>.